

ТЕМА №1. ОСНОВИ СУЧАСНОГО ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОГО БОЮ

Заняття 9. Основи бойового застосування підрозділів сухопутних військ армій провідних країн світу.

Навчальні питання :

- 1. Мотопіхотний (танковий) батальйон армії США у основних видах бою.**
- 2. Мотопіхотний (танковий) батальйон армії ФРН у основних видах бою.**

1. МОТОПІХОТНИЙ (ТАНКОВИЙ) БАТАЛЬЙОН АРМІЇ США В ОСНОВНИХ ВИДАХ БОЮ.

1.1. Наступ

Наступ як вважає американське командування, - *основний вид бойових дій з рішучою метою забезпечити повний розгром противника або змусити його капітулювати на вигідних для себе умовах.*

Основними принципами наступальних дій є:

1. раптовість, що передбачає нанесення ударів по противнику там, де він менш за все їх очікує та в несприятливий для нього час;
2. зосередження сил та засобів і створення значної переваги (не менш ніж 6:1), на обраних напрямках (перш за все на головному) у вирішальний момент;
3. стрімкість, що сприяє досягненню раптовості;
4. гнучкість, що полягає у виборі різноманітних варіантів бойових дій в залежності від обстановки, що складається;
5. рішучість, що передбачає постійну боротьбу за захват та утримання ініціативи, ведення дій на всю глибину бойових порядків (оперативного шикування) противника, максимальне застосування бойових можливостей у чітко скоординованих загальновійськових діях.

В залежності від обстановки наступ може бути підготовлений завчасно або безпосередньо з ходу.

До видів наступального бою відносяться контрудари, контратаки та відволікаючі удари

Формами наступу є фронтальний наступ, прорив та оточення. До основних способів наступу уставу США відносять зближення з противником, розвиток успіху та переслідування.

Зближення з противником здійснюється, як правило, у колонах з метою увійти у зіткнення з противником.

Наступ з ходу здійснюється, коли противник поспішно перейшов до оборони, поступається в чисельності або боєздатності.

Завчасно підготовлений наступ проводиться тоді, коли противник випередив у розгортанні сил або підготував війська для оборони. Метою цього виду наступу є прорив оборони противника, розширення прориву та розгортання наступу вглиб.

Прорив – основна форма наступального маневру.

Прорив здійснюється за трьома етапами:

- прорив передової оборонної позиції,
- розширення прориву в боки флангів,
- захват та утримання об'єктів, від яких залежить стійкість усієї оборони.

Розвиток успіху здійснюється другими ешелонами (резервами), а також силами, що беруть участь в прориві оборони

Розвиток успіху продовжується до повного знищення сил противника, або до тих пір, поки противнику не вдасться відновити цілісність своєї оборони та зупинити наступ.

Сили розвитку успіху не повинні затримуватися для знищення оточеного противника. Для підтримки темпу наступу створюється необхідний резерв.

Переслідування є заключною фазою наступу. Воно ведеться безперервно фронтальним тиском та по паралельним маршрутам з метою відсікання шляхів відходу, оточення противника та знищення його малими групами.

В армії США одним із способів наступу військ є **просочування**. Головна мета просочування – вихід в тил противника, захоплення або знищення важливих об'єктів противника з метою підтримки своїх військ, що наступають з фронту.

Використовуючи просочування, той хто наступає, скритно проходить через бойові порядки противника, не вступаючи до бою та непомітно виходить вглиб оборони противника. Просочування здійснюється групами за декількома напрямками. В тилу противника призначаються пункти збору та вихідне положення для атаки об'єкту.

Керівництво підрозділами, які здійснюють просочування, організується штабом бригади.

Після виходу в вихідне положення для атаки, групи просочування приймають бойовий порядок і у вказаний час переходять до наступу; виконавши задачу, вони з'єднуються з головними силами або виходять до розташування своїх військ.

1.2. Оборона

Оборона характеризується як *вимушений вид бойових дій, з метою зриву наступу противника, його дезорганізації, нанесення максимально можливих втрат, перехвату ініціативи та утворення сприятливих умов для подальшого переходу до наступу.*

Оборона може підрозділятися на **мобільну (рухоми)** та **позиційну**.

Вибір її буде залежати від отриманої бойової задачі, складу і характеру дій противника, можливостей власних сил та засобів, умов місцевості і наявності часу.

Мобільна оборона являє собою динамічний вид бойових дій, котрі передбачають здійснення рішучого маневру в поєднанні з вогнем, а також безпосереднє протиборство з противником. Головним способом її організації та ведення є маневр з метою порушення бойових порядків наступаючих військ противника та знищення його основних сил.

Позиційна оборона ведеться в інтересах утримання важливих районів (ділянок місцевості), ґрунтується на максимальному використанні усіх вогневих засобів у поєднанні з маневром. Вона володіє значно меншою гнучкістю.

У тактиці армії США значне місце відводиться *відступальним діям*, котрі проводяться при відсутності необхідних сил та засобів для ведення наступу, або оборони, а також в цілях виграшу часу, або при необхідності застосовувати війська на інших напрямках. Відступальні дії можуть бути вимушеними, або навмисними.

Вихід з бою повинен забезпечити відрив від противника та здійснюватися вночі в умовах обмеженої видимості.

Вихід з бою підрозділів підтримується діями авіації та гелікоптерами вогневої підтримки, а також відволікаючими ударами на флангах.

Стримуючі дії проводяться контратаками, оборонними боями, засадами, налітами, відволікаючими ударами та іншими засобами в цілях виграшу часу. При веденні стримуючих дій підрозділи на позиціях розміщуються з таким розрахунком, щоб забезпечити ефективне використання вогневих засобів, маскування та укриття від вогню противника.

1.3. Мотопіхотний (танковий) батальйон в наступі

Мотопіхотний (танковий) батальйон є одним з основних підрозділів механізованої та бронетанкової дивізії призначений для знищення (розгрому) противника в ближньому бою. Він веде бій, як правило, в складі бригади, в окремих випадках – самостійно. (Сл. "Організаційна структура мпб,тб").

У наступі мотопіхотний (танковий) батальйон, як правило, діє в складі однієї з бригад дивізії і знаходиться в першому чи другому її ешелоні (резерві) на головному або допоміжному напрямках. В окремих випадках батальйон може виконувати бойову задачу самостійно і підпорядковуватись безпосередньо командирі дивізії.

Командир бригади, організовуючи наступ, визначає бойовий склад батальйону, надаючи йому підрозділи інших родів військ.

На основі мотопіхотного (танкового та розвідувального) батальйону зазвичай створюється **батальйонна тактична група (посилений батальйон) в складі двох-трьох мотопіхотних рот, однієї-двох танкових рот, саперного взводу та інших підрозділів посилення та забезпечення.**

Батальйонні тактичні групи (бтгр) бувають танкові, мотопіхотні, або збалансовані і носять номери батальйонів, на базі котрих вони створені.

В батальйонній тактичній групі створюються **ротні тактичні групи (ртгр).**

Батальйонна тактична група призначається для наступу на добре підготовлену оборону противника, а також на місцевості, що утруднює використання бронетанкової техніки.

Якщо неясно, який бойовий склад буде найбільш відповідати вимогам обстановки, з мотопіхотного батальйону може створитися тактична група з однаковою кількістю мотопіхотних та танкових підрозділів.

Розміщення **бойового порядку батальйону** в наступі залежить від задачі, характеру місцевості, оборони противника, складу других ешелонів (резервів) бригади і може бути в **колону і лінію (в один, або в два ешелони), кутом вперед (назад), або уступом вправо (вліво).**

Бойовий порядок батальйону в колону рекомендується застосовувати тоді, коли найближчий об'єкт знаходиться на значній відстані від переднього краю оборони противника, при наступі на вузькій ланці фронту або в умовах обмеженої видимості, коли використання результатів ядерних ударів забезпечує захоплення об'єкта силами однієї роти, а також при наступі на бронетранспортерах на одному напрямі. Роти у другому ешелоні можуть просуватися похідним або передбойовим порядком.

Бойовий порядок батальйону в один ешелон застосовують при наступі на підготовлену оборону противника з ціллю оволодіння об'єктом, що знаходиться поблизу переднього краю оборони, при наступі на широкому фронті, наявності достатньої кількості вогневих засобів для забезпечення наступу всіх рот, при діях у пішому порядку, а також у тому випадку, коли бойовий порядок бригади глибоко ешелонований.

Бойові порядки кутом вперед (назад) та уступом вправо (вліво) розглядаються як сполучення бойового порядку в один ешелон з бойовим порядком в колону і використовуються в залежності від обстановки.

Найбільш типовим бойовим порядком батальйону вважається бойовий порядок в два ешелони: дві роти в першому ешелоні, одна рота в другому ешелоні.

Смуга наступу батальйону залежить від задачі, складу, розташування бойового порядку і умов обстановки. Вона може досягати при двохешелонному розташуванні 2 – 2,5 км, а при одноешелонному – 3 – 3,5 км.

(бтгр – до 5км).

Батальйону (бтгр) призначається найближче і кінцеве завдання (об'єкти), віддалення яких від переднього краю оборони може досягати відповідно 3 – 4 км та 6 – 8 км.

Мінометний взвод є основним засобом командира батальйону для вогневої підтримки рот першого ешелону.

Протитанкова рота є основним засобом командира батальйону для боротьби з танками.

Розвідувальний взвод у наступі зазвичай використовується централізовано, проте в деяких випадках він може додаватися по відділенням піхотним (мотопіхотним) ротам. У наступі взвод може прикривати фланг, вести розвідку районів і маршрутів, вимірювати рівні радіації, діяти в складі охорони при здійсненні маршу з метою зближення з противником.

Секція ЗРК "Стингер" використовується для забезпечення протиповітряної оборони основних сил батальйону. Вона може діяти централізовано, або додаватись до вогневих обслуг мотопіхотних рот.

Захист військ від ядерних ударів і хімічного нападу досягається використанням укриттів для особового складу та складок місцевості, розосередженням підрозділів, маскуванням.

В умовах безпосереднього зіткнення з противником батальйон переходить до наступу з положення, що він займає.

При відсутності безпосереднього зіткнення батальйон здійснює марш з метою зближення з противником. Марш завершується виходом батальйону в вихідний район, або розгортанням з ходу на вихідному рубежі для наступу.

Наступ батальйону забезпечується проведенням ядерної, артилерійської та авіаційної підготовки. Кількість ядерних ударів встановлюється командиром у співвідношенні з загальним планом ядерної підготовки.

В період артилерійської підготовки, підрозділи першого ешелону батальйона висуваються на рубіж переходу в атаку, після чого підтримуючі засоби переносять вогонь вглиб, а роти першого ешелону разом з доданими танками переходять в атаку. В залежності від характеру місцевості і оборони противника, танки можуть наступати попереду піхоти, за нею, або атакувати об'єкт з одного напрямку, а піхота – з другого. В деяких випадках танки можуть підтримувати піхоту вогнем з певного рубежу.

Незалежно від способу дій, танки, в першу чергу, ведуть боротьбу з танками противника, вогневими засобами і контратакуючими підрозділами. Мотопіхота знищує протитанкові засоби, допомагає танкам подолати мінні поля та загородження і прикриває їх від винищувачів танків.

Для захвату об'єктів підрозділи першого ешелону батальйону швидко зосереджуються, знищують місця опору противника, після чого зразу ж розосереджуються та продовжують наступ. Ділянки зараження обходяться, або швидко долаються на транспортних засобах.

Оволодівши найближчим об'єктом, роти першого ешелону готуються до відбиття контратак противника. В залежності від обстановки контратака може бути відбита ротами першого ешелону, а другий ешелон (резерв) може бути використаний для розгрому сил і засобів, що залишились та підрозділів противника, що контратакують, а також для виконання наступної задачі батальйону. Другий ешелон (резерв) рекомендується вводити до бою з флангу, або в проміжки між наступаючими ротами.

З введенням у бій другого ешелону (резерву) у батальйоні створюється новий резерв зі складу підрозділів, що діяли в першому ешелоні.

З початком відходу противника командир батальйону організує переслідування, яке рекомендується вести у високому темпі, щоб не давати противнику змоги зайняти оборону на підготовленому рубежі.

Мотопіхотна рота у наступ може переходити у різноманітних умовах бойової обстановки.

Бойовий порядок роти у наступі може бути в один, або два ешелони. Найчастіше рота діє в двохешелонному шикуванні.

Одноешелонне шикування бойового порядку роти застосовується при ешелонованому бойовому порядку батальйону, наступі на добре подавлену вогнем оборону, діях на широкому фронті, вночі та при форсуванні водяних перешкод.

Бойовий порядок у два ешелони – два взводу у першому і один у другому ешелоні (резерві) роти – дозволяє мати достатньо сил і засобів для першого удару і нарощування зусиль в ході бою. При наступі на вузькому фронті, відкритому фланзі, на недостатньо розвідану оборону противника, а також коли об'єкт атаки значно віддалений від вихідного рубежу, рота може мати один взвод в першому і два взводи у другому ешелоні (резерві).

Фронт наступу піхотної роти при одноешелонному шикуванні бойового порядку може досягати 1200 м, а мотопіхотної роти на бронетранспортерах – 1500 м. Роті призначаються найближча та наступна задачі (об'єкти) вглиб відповідно 1,5 – 2 км та 3 – 4 км від переднього краю оборони противника.

Рота може бути посилена одним-двома танковими взводами, вогневими засобами. В той же час зі складу роти один мотопіхотний взвод може бути доданий танковій роті, що здійснює наступ на сусідній ділянці. У бойових порядках піхотної (мотопіхотної) роти можуть діяти також одна-дві обслуги секції ЗРК "Стінгер".

Додані танкові взводи та вогневі засоби використовуються, як правило, централізовано у інтересах роти, однак, в деяких випадках, частина штатних та доданих засобів може бути перепідпорядкована командирам мотопіхотних взводів.

Вогневі засоби є основним засобом командира роти для надання вогневої підтримки мотопіхотним взводам.

Наступу роти можуть передувати ядерний удар, артилерійська та авіаційна підготовка.

Танки звичайно діють попереду бронетранспортерів

Взводи першого ешелону роти намагаються виконати бойову задачу (заволодіти об'єктами) в найкоротший термін.

Другий ешелон роти (резерв) просувається від укриття до укриття услід за першим ешелоном на відстані, котра забезпечує своєчасне використання його у бою.

Як уже відмічалось, у наступі основні бойові підрозділи дивізії – батальйони, задачі вирішують головним чином створюванням **ротних тактичних груп (рмгр)**, котрі формуються на період бою на базі рот з метою найбільш ефективного використання штатних доданих сил та засобів. Склад групи буде залежати від обстановки та кількості підрозділів, що входять до неї.

До складу танкової **рмгр** можуть входити: два танкових взвода (десять танків), мотопіхотний взвод, саперне відділення. Вона може підтримуватись секцією, ПТКР "Тоу" (дві ПУ), батареєю 155-м самохідних гаубиць та іншими підрозділами.

Бойовий порядок **рмгр** зазвичай шикується в один, або два ешелони. Найчастіше **рмгр** бойовий порядок шикує в два ешелони, котрий забезпечує необхідне розгортання максимальної кількості сил та засобів для нанесення сильного першого удару, розвитку успіху наступу вглиб та переслідування противника.

Ротній тактичній групі назначається найближча задача на глибині **1,5 – 2 км** від переднього краю і напрямок подальшого наступу, іноді – найближча і наступна (**до 4 км**). Фронт наступу **рмгр** складає **1,2 – 1,5 км**.

Мотопіхотний взвод у наступі в складі роти може діяти в першому, або другому ешелоні (резерві). Фронт наступу взводу – до 400 м. Взводу призначається об'єкт атаки на глибині – 1 – 1,5 км. Рубіж переходу в атаку призначається якнайближче до противника і, в залежності від характеру місцевості, може знаходитись на відстані від 100 до 150 м від переднього краю.

Мотопіхотний взвод веде наступ слідом за танками на бронетранспортерах. Спішування здійснюється у випадку сильного опору, а також при наступі в лісі, населеному пункті та по непрохідній для БТР місцевості.

1.4. Мотопіхотний (танковий) батальйон в обороні

У обороні мотопіхотний батальйон діє у складі бригади, розташовуючись у першому, або другому її ешелоні (резерві). Батальйон може виконувати і самостійну задачу та підпорядковуватись безпосередньо командирі дивізії, висилатись від дивізії на віддалення 8 – 10 км від переднього краю у якості загальної охорони, або діяти в складі військ прикриття, що висилаються від корпусу (дивізії) на віддалення до 25 км і більше від переднього краю оборони.

У обороні основна задача батальйону полягає у тому, щоб у взаємодії з доданими та підтримуючими засобами зупинити противника перед переднім краєм, відбити його атаку, а у випадку вклинення в оборону вогнем та контратакою знищити його і відновити первинне положення.

Мотопіхотний батальйон для організації оборони може бути посилений одним-двома танковими та саперним взводами.

Бойовий порядок батальйону будується в один, або два ешелони: дві мотопіхотні роти в першому і одна у другому ешелоні (резерві).

Батальйонний район оборони при двохешелонному шикуванні бойового порядку може досягати **3 км** по фронту і **2,5 км** вглиб. У районі оборони влаштовуються ротні та взводні опорні пункти, відсічні та блокуючі позиції. Перед переднім краєм, між опорними пунктами, на флангах і стиках влаштовуються мінні поля, ядерні та звичайні фугаси і інші загородження.

Командир батальйону, організуючи оборону, вказує райони влаштування ротних опорних пунктів, строки і порядок виконання основних інженерних робіт.

Особлива увага приділяється протитанковій обороні. Для вирішення задач протитанкової оборони планується використовувати засоби загального призначення: танки, артилерію, літаки, гелікоптери та спеціальні протитанкові засоби: ПТУР, протитанкові гвинтівкові гранати, реактивні рушниці, гранатомети та міни.

Мінні поля встановлюються за стандартною схемою з витратою **100** протитанкових мін на 1 км фронту мінного поля, котре зазвичай складається з трьох смуг по два ряди мін в кожній смузі. Відстань між протитанковими мінами складає **шість кроків**, мінімальна відстань між смугами – **18 кроків**. Загальна глибина такого трисмугового мінного поля – **40 – 50 м**. Частина протитанкових мін (**10 – 20 %**) може встановлюватись в положення, що не витягається. На танко-небезпечних напрямках кількість смуг та мін на мінному полі може збільшуватись. Для ускладнення розвідки і подолання мінних та інших загороджень противником їх рекомендується посилювати сигнальними (іноді напалмовими) та мінами, мінами-сюрпризами, осколковими (вистрибуючими) та фугасними протипіхотними мінами. З дозволу командування протитанкові мінні поля можуть посилюватись хімічними мінами, а система загороджень та знищень дивізії – ядерними мінами.

Перед переднім краєм, навколо ротних і деяких взводних опорних пунктів зазвичай встановлюються дротові загородження.

На командному і спостережному пунктах командира батальйону та медичному пункті влаштовуються перекриті щілини, бліндажі та сховища легкого типу.

Мінометний взвод використовується командиром батальйону для надання вогневої підтримки ротам першого ешелону, бойовій охороні та для вирішення задач у інтересах батальйону в цілому.

Вогневі позиції для 106,7-мм мінометів підготовлюються поблизу району оборони роти другого ешелону.

Розвідувальний взвод окрім розвідки противника може прикривати відкритий фланг, вести спостереження, посилювати, або замінювати роту, що зазнала ядерного удару, вести боротьбу з групами противника, що проникли в район розташування тилкових підрозділів батальйону, використовуватись в якості резерву командира батальйону після введення до бою роти другого ешелону (резерву).

Секція ЗРК "Стінгер" використовується командиром батальйону для прикриття ротних районів оборони та командного пункту батальйону. Вогневі обслуги ЗРК зазвичай додаються ротам. Вогневими обслугами у бою командир секції керує по радіо.

Додані батальйону танки зазвичай використовуються у резерві командира батальйону для проведення контратак та збільшення глибини протитанкової оборони. Танкові взводи можуть додаватися мотопіхотним ротам, що знаходяться на танконебезпечних напрямках, а також посилювати бойову охорону.

В умовах відсутності безпосереднього зіткнення з противником батальйон виставляє бойову охорону силою до посиленого мотопіхотного взводу.

Віддалення позицій бойової охорони від переднього краю складає **1 –2,5 км.**

Оборонний бій зав'язується підрозділами охорони, котрі мають завдання нанести противнику втрат вогнем на дальніх підступах, затримати його підхід та заборонити розвідку істинного накреслення переднього краю, а також розкрити і, якщо можливо, зруйнувати його бойовий порядок. Дії бойової охорони підтримуються вогнем артилерії і мінометів.

Після виконання задач бойової охорони, підрозділи, що діяли в його складі, відходять за передній край і займають свої райони оборони.

З підходом противника до переднього краю оборони командир батальйону використовує всі сили і засоби для утримання переднього краю.

У разі прориву противника на сусідній ділянці оборони приймаються заходи щодо прикриття флангу вогнем. Резерви займають запасні опорні пункти, що прикривають цей фланг.

У разі прориву противником районів оборони рот першого ешелону положення відновлюється потужними вогневими ударами по противнику, що вклинився і контратакою другого ешелону (резерву) батальйону.

Якщо в результаті контратаки положення не відновлено, або контратака не доцільна, то підрозділи першого ешелону, що відійшли та резерв (другий ешелон) батальйону займає блокуючі позиції і утримують їх, створюючи умови для контратаки силами резерву бригади, або дивізії.

Відхід батальйону, або вихід його з бою здійснюється тільки за приказом командира бригади.

Якщо противнику вдалося відрізати батальйон від головних сил бригади, командир батальйону організує кругову оборону.

Мотопіхотна рота у обороні може знаходитись в першому, або в другому ешелоні (резерві) батальйону. Вона зазвичай підготовлює і обороняє ротний район, або опорний пункт.

У обороні роті ставиться задача нанести ураження противнику вогнем ще до підходу до переднього краю, не допустити прориву його вглиб. Рота обороняє район до **1500 м** по фронту і до **1000 м** вглиб.

Бойовий порядок рота шикує в один, або два ешелони. Зазвичай в першому ешелоні обороняються два взводи, а в другому – один. Віддалення другого ешелону від першого не перевищує **500 м**.

Мотопіхотний взвод у обороні отримує задачу по нанесенню ураження противнику вогнем ще до підходу його до переднього краю; не допустити прориву вглиб, а у разі вклинення – знищити вогнем і контратаками у взаємодії з іншими підрозділами роти; відновити положення, що займається.

Для оборони взвод готує район – позицію, на котрій обладнується опорний пункт. Вважається, що взвод в змозі утримати **опорний пункт до 400 м по фронту і до 200 м вглиб**. Проміжки **між опорними пунктами взводів** роти можуть досягати **200 м**.

Бойовий порядок взводу найчастіше шикується в лінію, хоча, як вважають американці, це не повинно заважати використанню умов місцевості та можливостей штатної зброї.

2. МОТОПІХОТНИЙ (ТАНКОВИЙ) БАТАЛЬЙОН АРМІЇ ФРН В ОСНОВНИХ ВИДАХ БОЮ

2.1 Наступ

Устави армії ФРН розглядають три основних вида бойових дій: наступ, оборону і стримуючі дії.

Наступ, як вважає командування бундесверу, є основним видом бойових дій, з метою розгрому конфронтуючого противника, забезпечення захоплення його території та створення вигідних умов для подальшого розвитку бойових дій.

Головними принципами наступу вважаються:

- раптовість;
- рішучість;
- швидкість бойових дій;
- правильний вибір напрямку головного удару;
- зосередження необхідних сил та засобів для його нанесення;
- вміле поєднання маневру військами та зброєю.

Вирішальним фактором у досягненні успіху у наступі, як вважає командування бундесверу, є раптове масоване застосування ядерної зброї одночасно на всю глибину оборони противника.

Наступ може проводитись з ходу, або в умовах безпосереднього зіткнення з противником. Кожен з цих засобів визначається в залежності від отриманої бойової задачі, умов обстановки, місцевості, а також співвідношення своїх сил та засобів та сил і засобів противника.

Наступ – це рішучі дії військ, в основу яких покладено уміле та цілеспрямоване використання результатів як звичайної, так і ядерної зброї.

Вирішальне значення для досягнення успіху у наступі має створення переваги у силах та засобах, раптовість дій, маневр вогнем та військами, швидкість дій, правильний вибір напрямку головного удару та матеріально-технічне забезпечення військ.

Найбільшими можливостями по веденню наступальних дій з застосуванням ядерної зброї, або тільки звичайних засобів ураження, володіють мотопіхотні та танкові підрозділи.

Мотопіхоту рекомендується використовувати на сильнопересіченій, або закритій місцевості з обов'язковим посиленням її танками та артилерією, котрі забезпечують її вогневе прикриття і знищують противника у польових оборонних спорудженнях.

Танкові підрозділи найбільш придатні для наступу на рівнинній, горбистій та малозакритій місцевості. Вони більш пристосовані для дій в умовах використання ядерної та хімічної зброї.

2.2. Оборона

Оборона, як вважають воєнні спеціалісти ФРН, також є одним з основних видів бойових дій, до якого війська переходять тимчасово з метою зриву наступу противника, економії сил та засобів на одних напрямках та створення переваги над противником на інших, утримання важливих рубежів, районів, виграшу часу та створення умов для переходу у наступ.

В уставах сухопутних військ підкреслюється, що оборона повинна бути стійкою, активною, глибоко ешелонованою, протитанковою, здатною протистояти ударам ядерної зброї, авіації та вогню артилерії.

До оборони війська можуть переходити навмисно, або вимушено, завчасно, або поступово, в умовах безпосереднього зіткнення з противником, або поза зіткненням з ним.

В залежності від наявності сил та засобів, інженерного обладнання місцевості та способів ведення оборонних дій командування сухопутних військ ФРН розглядає **два види оборони: рухливу та позиційну.**

Рухлива оборона організується і ведеться з використанням широкого маневру військ у сполученні з ударами із глибини. Мета її полягає в тому, щоб стримуючи просування противника у глибину, нанести йому максимальні втрати, зберегти свої сили і виграти час, необхідний для організації контрнаступу.

При веденні рухливої оборони у перший ешелон виділяється мінімальна кількість сил та засобів, як правило, третина усього бойового складу з'єднання (часті). Основні сили, головним чином танкові з'єднання та часті, зосереджуються у другому ешелоні. Війська першого ешелону ведуть оборонні дії з метою максимально затримати наступаючого противника, завдати йому втрат, змусити його наступати у райони, вигідні для нанесення вогневих ударів та проведення контратак. Головні сили, котрі знаходяться у другому ешелоні, спільно з частиною сил першого ешелону наносять потужний контрудар (контратаку) та завершують знищення противника, що вклинився.

Рухливу оборону, як правило, застосовують армійські корпуси і дивізії, у виключних випадках – посилені бригади. Інші частини та підрозділи ведуть позиційну оборону.

Позиційна оборона застосовується для утримання важливого рубіжу, або району, відбиття наступу переважаючих сил противника та переходу у наступ.

Війська переходять до позиційної оборони завчасно і ретельно обладнують райони (смуги) оборони в інженерному відношенні. Для міцного утримання займаємих позицій у першому ешелоні розташовується головне групування військ, що обороняються, як правило, дві третіх усіх сил та засобів.

Основні зусилля у обороні зосереджуються там, де очікується головний удар противника. Вона повинна бути стійкою, глибоко ешелонованою, круговою, протитанковою, здатною протистояти масованим ударам авіації та артилерії. Оборона повинна бути активною і допускати широкий маневр силами та засобами.

Стримуючі дії мають на меті виграти час, уповільнити просування противника, виявити його задум та напрямок головного удару, нанести максимальних втрат та вмотати його війська, а також створити умови для ведення інших видів бойових дій. Вони характеризуються веденням потужного вогню на максимальній дистанції, міцним утриманням позицій, а також використанням різних загороджень, поєднанням просування з веденням вогню.

2.3. Мотопіхотний (змішаний) батальйон у наступі

Як вважає командування бундесверу, мотопіхота є одним з основних родів сухопутних військ. Вона володіє високою маневровістю на полі бою та у взаємодії з іншими родами військ може вирішальним чином впливати на хід та результат бою. Мотопіхота може проривати оборону противника, уміло використовувати результати вогню артилерії та авіації, знищувати живу силу і техніку, що залишилась, розвивати успіх, вести переслідування, з ходу долати водяні перепони та виконувати інші задачі.

Мотопіхотні батальйони ведуть бойові дії перш за все проти піхоти (мотопіхоти). При наступі на танкодоступній місцевості вони потребують у підтримці танками.

Мотопіхотні батальйони на БМП "Мардер" ведуть усі види бойових дій. Для них характерним є швидка зміна бойових дій у пішому строю, або на БМП.

Змішаний мотопіхотний батальйон не має у своєму складі мінометної роти. Тому вважається, що він у значній мірі потребує підтримки з боку артилерії.

Мотопіхотні батальйони, як правило, діють у складі своїх бригад і можуть розташовуватись у першому, або другому ешелоні бригади на її головному, або другорядному напрямку.

В залежності від обстановки батальйони ведуть наступ з ходу, або з положення безпосереднього зіткнення з противником.

В окремих випадках мотопіхотний батальйон може виконувати задачі самостійно і підпорядковуватись безпосередньо командирі дивізії.

Мотопіхотний батальйон, що діє на головному напрямку, може отримати для посилення одну-дві танкові роти, два дивізіони 155-мм самохідних гаубиць, саперний взвод та інші засоби посилення.

Глибина та зміст бойової задачі батальйону залежать від задуму бою командира бригади, стану і засобів противника, власних бойових можливостей, характеру місцевості та кліматичних умов. Батальйону ставиться тільки найближча задача. В уставах її глибина не визначається. З досвіду вчень вона може бути до **4 км**. Обирається такий рубіж, оволодіння яким створить сприятливі умови для подальшого наступу. Якщо батальйон, виконавши найближчу задачу, може продовжувати наступ, то йому ставиться нова задача.

Смуга наступу батальйону залежить від характеру задачі, що він виконує, місця у бойовому порядку бригади, характеру оборони противника, бойових можливостей та шикуння бойового порядку батальйону, характеру місцевості та умов, в яких ведеться наступ. Посилений мотопіхотний батальйон отримує смугу наступу до **5 км** по фронту.

В залежності від виду наступу та характеру оборони противника бойовий порядок батальйону будується в один, або два ешелони. При наступі з безпосереднього зіткнення з противником бойовий порядок будується, як правило, у два ешелони.

Мотопіхотний батальйон на БМП "Мардер", а також М113, що має БТР наступає на бойових машинах до тих пір, поки дозволяє місцевість та вогонь противника.

Якщо батальйон переходить у наступ пішими бойовими порядками, то роти, як правило, просуваються двома бойовими групами, котрі підтримуються вогнем бойових машин.

Якщо в ході наступу підрозділи вимушені спішитись, то вони, як правило, продовжують наступ без перешикування бойових порядків.

Додана батальйону, або штатна танкова рота діє у другому ешелоні батальйону, або розподіляється для посилення мотопіхотних рот.

Додана батальйону 155-мм самохідна артилерія знаходиться в безпосередньому підпорядкуванні командира батальйону і йде у бойових порядках батальйону. Вона призначаються для вогневої підтримки рот першого ешелону, придушення артилерії, мінометів та інших цілей противника, ізоляції ділянки прориву та перешкодити проведенню контратак противником, здійснювати безпосередню підтримку підрозділів батальйону при веденні наступу у глибині оборони.

У бойових порядках наступаючих підрозділів знаходяться артилерійські спостерігачі.

Найважливіші цілі, розташовані поза досяжністю артилерії, знищуються авіацією.

Сили та засоби ППО прикривають війська при займанні ними вихідного положення, вогневі позиції артилерії, а при наступі вглиб особлива увага приділяється прикриттю пунктів управління, резервів і тилкових об'єктів.

Інженерні підрозділи йдуть за наступаючими з метою надання їм своєчасної підтримки при подоланні перешкод, а також встановлення загороджень для прикриття флангів наступаючих батальйонів.

2.4. Мотопіхотний (змішаний) батальйон в обороні

Мотопіхотні батальйони в обороні діють, як правило, в складі бригади, розташовуючись в її першому, або другому ешелоні. Крім того, вони можуть діяти у бойовій охороні, або вести стримуючі дії у смузі забезпечення.

Мотопіхотний батальйон, розташовуючись у першому ешелоні бригади, отримує район оборони до **4 км** по фронту і до **5 км** вглиб, **роти** – відповідно до **1,5 км** та **1,5 км**, **взводи** – **500 м** і **300 м**, **відділення** – до **100 м**.

Мотопіхотний батальйон може бути посилений танковою ротою. **Змішаний мотопіхотний батальйон**, що діє у першому ешелоні, не потребує посилення танками.

Мотопіхотний батальйон, посилений танками, артилерією, інженерними та іншими підрозділами, діючи у першому ешелоні бригади, у взаємодії з іншими батальйонами бригади і підтримуючими засобами повинен нанести ураження противнику перед переднім краєм, не допустити прориву районів оборони батальйону і у разі вклинення противника знищити його вогнем та зірвати його наступ. Якщо це не вдається, або з'являється загроза прориву, то командир батальйону віддає приказ про відхід і частиною сил, або повним складом веде бойові дії у глибині району оборони.

Бойовий порядок батальйону шикується зазвичай у два ешелони: дві роти – в першому ешелоні, у другому – одна.

Додані танки мотопіхотному батальйону, а у змішаному батальйоні – штатні використовуються в основному для контратак у проміжках між ротними районами оборони.

Ступінь обладнання району оборони батальйону залежить від наявності часу для організації оборони та інженерних засобів. В першу чергу обладнуються опорні пункти рот, командні пункти та сховища для особового складу, потім створюються запасні і хибні позиції та відриваються ходи сполучення. Усі оборонні спорудження ретельно маскуються. Вони повинні забезпечувати ефективний захист від ядерної зброї противника.

Перед переднім краєм і в проміжках між ротними районами оборони встановлюються загородження, в тому числі мінно-вибухові. Крім того, передній край та проміжки між районами оборони рот прикриваються протитанковими засобами, у тому числі і ПТУР.

При веденні бою мотопіхотою у пішому порядку БМП, БТР ведуть зосереджений вогонь з основних і запасних позицій. Вони відкривають вогонь на максимальну дальність ведення вогню, щоб заздалегідь вимотати та послабити противника. Частина БМП і БТР розташовується у глибині району оборони для знищення вогневих засобів.

При переході противника у наступ бойова охорона, ведучи вогонь і використовуючи інженерні загородження, створює йому міцний опір з метою примушення розгортання у бойові порядки та затримання наступу його головних сил. З займаємих позицій підрозділи бойової охорони відводяться після виконання бойової задачі.

У випадку прориву противником ротного району оборони, коли рота своїми силами не може відновити положення, передбачається проведення контратак другим ешелонам батальйону. Перед її проведенням командир батальйону приймає усі заходи, щоб зупинити просування противника та не допустити підхід його резерву. Контратака другого ешелону підтримується вогнем артилерії та мінометів і забезпечується підрозділами першого ешелону.

Після знищення противника, що прорвався, підрозділи батальйону відновлюють систему вогню і загороджень та готуються до відбиття повторних атак.

Якщо противника не вдалося зупинити, то батальйон відходить на запасні, або відсічені позиції, створюючи сприятливі умови для проведення контратаки другим ешелонам бригади.

Управління боєм підрозділів у обороні командир батальйону здійснює з командного, або спостережного пункту, котрі розташовуються відповідно у районі другого ешелону (ближче до тилової границі) і в одному з ротних опорних пунктів.

2.5. Танковий (змішаний) батальйон у наступі

У бригадах мотопіхотних, танкових та гірськопіхотної дивізій є два типи танкових батальйонів. У мотопіхотних бригадах – танкові батальйони, **у танкових бригадах – танкові батальйони та змішаний танковий батальйон.** Танкові батальйони вважаються основною ударною силою не тільки танкових, але й мотопіхотних з'єднань. У бою вони або вирішують самостійні задачі, або діють спільно з мотопіхотою.

Танковий батальйон у наступі діє, як правило, у складі бригади, може знаходитись у першому чи другому ешелоні. У першому ешелоні його рекомендується використовувати при наступі з ходу на противника, що має слабу протитанкову оборону, або по противнику, якому був нанесений ядерний удар. При наступі з безпосереднього зіткнення на добре організовану оборону противника без використання ядерної зброї батальйон діє у другому ешелоні бригади для розвитку наступу вглиб.

Бойовий порядок батальйону в основному шикується у два ешелони і наступає у смузі до 4 км, танкова рота – до 1,5 км, танковий взвод – до 0,4 км.

Діючи в першому ешелоні бригади, **танковий батальйон** складає основу її ударної сили. Йому ставиться **найближча задача**, котра полягає у розгромі конфронтуючого противника, прориві його оборони **на глибину до 8 км** та створення сприятливих умов для введення у бій другого ешелону бригади для розвитку наступу. При її виконанні батальйону ставиться нова бойова задача. Якщо танковий батальйон розташовується у другому ешелоні, то йому може бути поставлена задача на розвиток успіху на головному напрямку бригади, або відбити контратаку противника. У період артилерійської підготовки танки та мотопіхота на БМП висуваються на рубіж атаки і по встановленому сигналу переходять у наступ.

Використовується декілька варіантів дій танків разом з мотопіхотою.

Танки попереду. Мотопіхота на БМП (БТР) йде безпосередньо за танками, або на флангах їх бойового порядку. Найчастіше цей спосіб дій використовується при наступі з ходу, коли протитанкова оборона противника надійно придушена ядерною зброєю та вогнем артилерії і очікується незначний опір противника.

Фінал бою вирішують танки. Перший ешелон бойового порядку танкового батальйону, що веде вогонь з гармат та кулеметів, на великій швидкості зближується з противником, стрімко прориває його оборону та знищує протитанкові засоби. Другий ешелон батальйону разом з мотопіхотою на БМП (БТР) вогнем підтримує підрозділи, що діють попереду.

Мотопіхота попереду танків. Такий спосіб наступу використовується при діях з вихідного положення, коли бій розгортається на закритій, або важкодоступній для танків місцевості, в умовах обмеженої видимості. В такому випадку мотопіхота прокладає шлях танкам і, вклинюючись у позиції противника, створює їм умови для прориву вглиб оборони. Танки підтримують наступ мотопіхоти вогнем і придушують вогневі засоби військ, що обороняються.

Танки і мотопіхота наступають разом. Такий спосіб застосовується, коли підрозділи діють на закритій місцевості, а оборона противника, перш за все протитанкова, підготовлена заздалегідь та посилена інженерними загородженнями.

На різних етапах наступу характер дій танків та мотопіхоти змінюється в залежності від обстановки, що склалася на тому чи іншому напрямку.

Вклинившись в оборону противника, танкові та мотопіхотні підрозділи намагаються розширити ділянку прориву. Опорні пункти, що затримують просування танків, знищуються вогнем усіх засобів, а танкові підрозділи стрімкою атакою або наносять йому втрат, або атакують у фланг та тил.

Контратакуючого противника танковий батальйон знищує у взаємодії з іншими підрозділами стрімкою атакою, або наносить йому втрат вогнем з місця, а потім у взаємодії з сусідами рішучою атакою у фланг та тил завершують його розгром.

Після виконання поставленої на бій задачі танковий батальйон, закріпившись на досягнутому рубежі, може в залежності від обстановки продовжувати наступ, переслідувати противника, або перейти до оборони.

2.6. Танковий (змішаний) батальйон в обороні

Танковий батальйон в обороні діє, як правило, в складі бригади у першому чи другому ешелоні. У мотопіхотній бригаді танковий батальйон використовується головним чином у другому ешелоні, а також для проведення контратак, або ж для заміни першого ешелону, що втратив боєздатність.

Батальйон обороняє район до 4 км по фронту та до 5 км вглиб, або позицію до 4 км по фронту та до 2 км вглиб.

Бойовий порядок танкового батальйону при обороні в першому ешелоні танкової бригади на головному напрямку шикується у два ешелони: в першому – дві роти, у другому – одна.

Танкова рота обороняє район до 1,5 км по фронту та до 2 км вглиб.

Танковий взвод обороняє позицію 500 м по фронту і 500 м вглиб.

У ротних районах обладнуються опорні пункти, основу яких складають опорні пункти взводів. Всі вони обладнуються в інженерному відношенні з урахуванням можливості ведення кругової оборони. Для танків відриваються основні та запасні позиції, перед переднім краєм створюються протитанкові та протипіхотні загородження, у глибині готуються рубежі розгортання та намічаються маршрути виходу у контратаку.

Танкові взводи ведуть вогонь самостійно. Вони змінюють позицію тільки за наказом. Зміна позиції взводом здійснюється у повному складі. Однак у залежності від місцевості та сили противника зміна позиції може проводитись і окремо танками, поєднуючи вогонь та рух.

При переході противника у наступ бойова охорона вогнем усіх засобів створює йому міцний опір, змушує його завчасно розгорнутися у бойові порядки та намагається затримати наступ його головних сил.

На дальніх підступах по противнику наносять удари додана і підтримуюча артилерія та інші засоби.

Коли противник підходить до рубежу, його танки, бронетранспортери та інша бойова техніка знищується, щоб не допустити виходу до переднього краю оборони і вклинення у бойові порядки батальйону.

Якщо противник прорвав оборону і розвиває наступ вглиб, то його підрозділи знищуються другим ешелonom шляхом проведення контратак з метою зупинити подальше просування, розгромити противника, що вклинився та відновити положення.

Після того, як атака противника буде відбита, командир батальйону приймає заходи щодо відновлення оборони, щоб батальйон у найкоротші строки був готовий до ведення оборонного бою.